

# ЗАМАН

ГАЗЕТ 1924 ЖЫЛДАН  
БЕРИ ЧЫГЪАДЫ

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ  
ПАРЛАМЕНИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ  
Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА  
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

БАГЪАСЫ  
3 СОМДУ

## СЕМИНАР

### Законладан таймай ишлерге келишгендиле

Къабарты-Малкъарны Парламентини 4-чо чакъырылууна депутатланы айыруулакъ кеп заман къыла магъанды. Алай анга хазырлану алгъадан окуна башланганды. Бу кондеде уа КъМР-ни Айыруу комиссиясында политика партиаланы республикада бөлүмлерини келечилери бла семинар болгъанды. Ол айырууланы алдында партиаланы келечилерине тийиш документлени хазырлада, финанс жаны бла жумушланы тамамлауда болушукъ берир мурат бла кыралгъанды.

Семинарны КъМР-ни Айыруу комиссиясынын башчысы Николай Тупкин ачканды эм бардыргъанды. Ол партиаланы келечилерин айыруула бла байламлы республикада законлагъа кийиритген торпенюле эм къышкыла бла шагъырей этгенди. Юристорларга жылда август айда республиканы Парламентини къабыл этген законна тийишлиликде энди айыруула пропорциональней системалга кере бардырылыкъдына, башха айтканды. 72 депутат мандат политика партиаланы араларын-

да юлешиндикдиле. Биогонлюкде келир айыруула къатышыргъа хазырлыкъларын беш битеурросей политика партианы регион бөлүмлери билдиргендиле: КПРФ, «Единая Россия», ЛДПР, «Патриоты России», «Справедливая Россия: Родина/Пенсионеры/Жизнь». Башха жангылыкъланы юслеринден айтканды, алгын айыруучулары 5 проценти къол кетирген партиала законна чыгарычу органна кирген эселе, энди ол өчмөк 7 проценти тутаргъа керекди. Дагъыда бюллетеньдеде «барына да къажу» деген тизгин болукъ туююлду. Алгын кандидатланы тизмесине башха партиаланы келечилерин да къошаргъа жарагъан эсе, энди анга жалаанда тизмени берген партианы адамлары бла бир партиагъа да кирмегелени кергюзторге болукду. Биогонлюкде уа ол тизмеле хазырлана турадыла, алагъа киргилерин хар партия кесими съездинде къабыл этип, 28-чи декабрден кеч къалмай КъМР-ни Айыруу комиссиясына келтирирге тийишлидиле.

Ахыры 2-чи бетдеди.

## ЖАНЫ ЖЫЛНЫ АЛЛЫНДА

### Бир бирни къууандырыргъа хазырланадыла



Отгары Малкъарда Гадийланы Азнауруну юйорню танымалга хазна болмаз. Аны эки къызды да - Жаннета бла Ариука (суратда солдан онгуга) - Нальчикде «Оазис» супермаркетде ишлейдиле. Къызла бизге айтхаларына кере,

алмучулары асламы жуукълаша келген Жангы жылны белгисин - бутга илмучулары соралдыла, алгъан да аланы этседиле.

Суратны МАМАЙЛАНЫ Алий алгъанды.

## Ахшы торпенюле

### Жангы юйорлени саны ёседи

Озуп баргъан жыл, былай алып къарагъанда, миллетликте аман жыл болмагъанды. Аны юсюнден да бек алгъа насыпны, къууанчы такъыкъла айталдыла. Алай кезиледе уа жангы юйорлени къууалуларын сарнарады. Ол жаны бла болумну билер муратда таулу халкыны асламысы жашагъан юч районубузну - Эфрус, Черек эм Чегем - ЗАГС бөлүмлеринден информация ала алгъанды.

Бюгюн биз сизни Эфрус районда хал бла шагъырей этерге сюебиз. Андагъы ЗАГС-ны таматасы Аквайланы Людмила бек билдиргенге кере, жылы алгъандан 17-чи декабрьге дери ала 204 юйор къууалгъанына шагъат къагъылда бергендиле. - Жылны ахырына былтыргъы керюмдюден (220-дан) атларгъа муратыбыз барды. Кертисин айтсагъа, бизни районда 300-ден артыкъ болмаса, аз угъай, алай бир юйор къууалды. Жарсувгъа, көпле муслиман нехяк бла чек-

ленип, бизге уа жалаанда сабий тууса келедиле, дейди ол.

Алай бла районда 86 таулу, орус-таулу-6 эм къабарты-таулу да 5 юйор къууалгъандыла. Эр кишилени араларында юйорлю болуургъа итингенлени асламысы уа 25-34-жыллыкълардыла. Болсада тиширууланы көбюсю уа (88-си) жашуларын къууаргъа 18-24 жылларында ашыгъадыла. ТАПАСХАНЛАНЫ Аминат.

## СОЦИАЛЬНЫЙ КЪОРУУЛАУ

### Сабийлеге - компьютер классла

КъМР-ни Уруну эм социальный айнагъу министриствосуна сакъат, акъылдан кем сабийле жашагъан интернет юйлеринде аламан Интернет-компьютер классла ачылгъандыла. Алай хар классла онбешинер компьютер барды. Ол сабийлени информатикагъа юйретиле, билим бериледе аламан иги болушукду. Классла сейрлик оборудование, компьютер клавиатурада, программала бла да жалчытылындыдыла.

Алай онг а юсюндедеги жылы октябрь айында ведомство Россейни Саудукъ сакълау эм социальный айнагъу министрствосу акъылдан кем эм сакъат сабийле жашагъан интернет классла компьютер классла бла жалчытыла бла байламлы бардырган аукционда къатышканы хайырландан чыгъганды.

Бизни корр.

## Хурметли жамауат!

«ЗАМАН» - миллетибизни жангыз газетиди. Аны бетлеринде малкъар халкыны культураны, тарыхыны, биогонню жашаууну, айтхылкы адамларыны, жетишиллерини эмда жарсууларыны юслеринден басмаланган тынгылы материалланы сиз бир башха изданинда табаллык туюлюсюз. Алайды да, себен болугъуз, кезингиз газетигизге жазылыгыз! Соккурамсагъыз, тюз сагъууа этенгизге туюнонорюс. «Заман» газетни редколлегиясы.

Бизни индексибиз - 51532

ЖАЗЫЛЫГУ - 2009



## Съезд

### Адабият сёзю кючу таркхаймазча

16-чы декабрьде Правительствону Юйюнде Къабарты-Малкъарны жазуучулары кезилеу XIII съезди бардыргъанды. Ол дегери юйорюг улуу творчестволу организацияды. Аны санында 111 жазуучу барды: 61 къабартлы, 42 малкъарлы, 8-си уа оруслоуу бла башха миллетиледе. Жазуучулары санында 20 тишируу да барды.

Съезде КъМР-ни Парламентини Председатели Бечеланы Илиз, республиканы Правительствону Председатели орунбасары Мадина Дышекова, КъМР-ни культура эм информация коммуникацияланы министри Руслан Фироз эм башха кышкышан эдиле. Москвадан а РФ-ни Жазуучулары союзундан белгили поэт, РФ-ни Къырал саугъасыны лауреаты Анатолий Парпара келгенди бизни съезде.

Съездин КъМР-ни Жазуучулары союзун председатели Созайланы Ахмат ачып, жазуучулары XII съездинден берир озгъан беш жылны ичинде 17 жазуучу ауушканын айтты, аланы бир такъыйкъыны шоши сюепил эсериге чыкыргъанды. Сора съезде жазуучулардан 82 делегат келгенни айтты, аны ишин башларгъа болугъун билдиргенди. Ызы бла ол не вопроса сюезлюклерин туура этгенди. Бек алгъа эки съездин ара-сында къалмай иш бардырыл-

гъаныны юсюнден жазуучулары башчысынын доклады, бу творчестволу союзга алынаркъ жаны кандидатланы союзду. Жазуучулары союзуну правление айыруу дегенча, дагыда бир къауум тамамланаргъа керекли ишлени юсюнде айттыргъанды.

Бек алгъа сөз Мадина Дышековагъа берилгенди. Ол, КъМР-ни Президенти Арсен Каноконун съездин делегатларына алгъышлау сёзюн айтты, съездин магъаналыгын чартенди. Жазуучулары организациасын халкыны культура арасыды, аны себелли кыса сөз бла ала адамланы жореклеринде не сезимле туудурганларына улуу жууалтыкъларына да сөзюге керекдиле, дегенди ол къысха сөзюнде.

Андан сора жыйылгъанда Созайланы Ахматнын докладына тынгылагъандыла. Жазуучулары союзду беш жылны ичинде не жумушланы тамамлагъаны айтканды ол. Бекмурза Пачевни 150-жыллыгын, Казимини 145-жыллыгын, Къайсынны, Зрамук Кардантушевни бла Алим Кешоковну 90-жыллыктарын, Зубер Тхагазитовну 70-жыллык юбилейлерин, Къайсыннга бла Лермонтова эсертермеле салынганларын, Кешоков уа ол жуукъ заманда этилтигин белгилегенди. Дагыда малкъар эм къабарты тиледе поэзияны антологиялары чыкыгъанлары да республиканы культура жашуучула магъаналы ишди, дегенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

## МАЖАРЛУКЪ

### Тириге тиреу жокъ



Малкъондулары Захиданы хыччилер Бютонда бек жаратадыла.

«Балкарская кухня» деген жазуучу эслеп, иги кесек жол къоратхандан сора машинаны артка бурдукъ.

«Сиз көрген кафе «Болгарская кухня» уа болуруму, Нальчикде окунуа кермегенбиз алай аты бла ашаркъыла хазырлагъан жер. Прохладный шахарда къайдан чыгарыкъды? - дейме жолоучу нөггерлериме. Алай бусагъатда неге да сейр этерча туюлюю. Къайда да бардыла баш тутта, къармаша, керекли затны мажара да билген адамла. Алай таууларны керсенг а, бютонда къууанас.

Бурунбузгъа хемин ийис ургъучуну, ийнарыргъыбыз келмей турду кафе таууларныкъы болгъанына. Андан да



Кафени керюмдюсю.

аламаты уа - кафеде адамла иги да кеп болгъанлары эди. Габоланы Керимди мында аш-азыкъ татыулу болуруна, хар затха да къарал, кез жетдирген да.

Шахарда жашагъанла хыччилерибизни бек жаратадыла. Кюн сайын да аслам биширге тоушеди. Экинчи кюнге хазна къалмайды, - дейди Керим. - Къагъ этден этген таулу шорпаны, жумушакъ бишен таза жермелени да жаратадыла. Бу тийреде предпритияла кепдюле, тюз кезиледе бери келип аууланаргъа сюегиле да аз туюлююле. Кафе къууалгъаны хайырландан анда сөгиз адамгъа иш табылгъанды. Эни Чегем аууздан жашла келтирип къоядыла.

Биз халар айта тургъанлай, кафе-ни таматасы Габоланы Мусабий да келди. Юнган буруп, миллет кафеде боза уа нек жокъду дегенибизде, Мусабий, ешаргъан да этип, былай айтты: «Бир жол келтирген эдим да, таулу жашла бек суусал болуп тура эдиле да, алагъа ичирип къоюгъан эдим. Андан берир иш этип, къуурап келтирсек, мындагъыла да ичерик болуп эдиле. Аны да керюрюс. Бусагъатда уа шорпабызны, хыччилерибизни да, бир бирге жетдирмей, бек сюйюк ашайдыла».

МАМАЙЛАНЫ Алий.



Габоланы Керим таулу жашла келтирип сатхан этте не заманда да ырызды.



Гулаланы Жанна пов этерге усады.

## Жыйылыгу

### Халны тынгылы тинтгендиле

Къабарты-Малкъарны Президентинде Гражданин обществову айнагъу эм адамланы праволары жаны бла комиссияны кезилеу жыйлыгуу болгъанды. Аны Комиссияны башчысы Бейпайланы Суфиян бардыргъанды.

Комиссияны келечилери Черек, Май районда бла Бахсан шахарда иш ишлени бөлүмлери адамланы праволарын сакълауда ишгелерин тинтген эдиле. Жыйлыгуу ача, Терк-Малка казак округу атаманы Николай Лубюна айтхана кере, юч жерде да адамланы праволары сакъланмагъаны неда, законна бузукълык этип, администрация эмуголовны жууапха тартылгъанла ачыкъланмагъандыла. Ич ишлени бөлүмлерини таматарлары адамланы праволарын тизмеге тийишлиликде аладыла. Келген таргыбуулагъа заманында къаралды ол жумушланы бардыргъан эни комиссияда да къуурагъандыла.

Сөз ючюм, Черек районда 2008 жылы тогуз айында комиссиягъа жолда жорюу

ню жоруклары бла байламлы 41 заявление эм аланы таргыбуулары бла байламлы 88 таргыбуу келгенди. Ала барсы да заманында сюезилгендиле. Бахсан шахарда ОВД-ны башчысы жылны алгъандан берир 28 адамны привеме алгъанды эм аланы таргыбуулары бла байламлы тийиши буркълда этгенди. Май районда ОВД-ны следствено 279 ишге къарагъанды. аладан 257-си бла байламлы уголовны ишле ачыгъандыла. Ала бары да законна тийишлиликде бардырылгъандыла.

Биринчи вопроска кере Ко-

Ахыры 2-чи бетдеди.

# Законладан таймай ишлерге келишгендиле

Ақыры, Алып 1-чи беттеди.

Николай Тупикин жыйылган билеу бу эңчиллик эте алып, законлагы тийишликте ишлерге чакырылды. «Айырыла кыяллы даражада бардырыллыклары бизни бла сизни ишигизге көре болукту. Республикада политика халык бузмаз ючюн, бир бирибизни сый-намысыбыз сакалп, башха партиялары аманламай, айырулары алай бардырырга керектибиз. Айырыу комиссиялары башха юристтердин жарымын уа не жарыуларыгызга да тынгыларга, сооруларыгызга жууала бергирге, не зат бла да болушук этерге хазырдыла», - дегенди ол.

Ызы бла Айырыу комиссиясы секретары Атыраулары Ириша, Айырыу комиссиясы башчысы болушукчу Заур Беканов, Айырыу комиссиясы инфор-мация арасыны башчысы Мурат Бештов, Айырыу комиссиясы аппаратыны консультанты Жазаланы Карина жыйылганга келир айырулары эңчилликтерин юсеринден айткандыла. Атыраулары Ириша айлау-лыклары бла партияга берген ачхага кырапалды. Жазаланы Карина билдиргенге көре, бу ачха бла айыруу алып агитацияга, партия жанылыны тизмелерин кыраганда ишленгенге иш хак тыленге хайырларыгызга болушукту. Айырыула башча-андан сора 30 кондан кем кыялмай, хар партия да фи-

нанс отчетну кыргозторге борчулу. Жыйылууда дагыда сөз айыруу аллы агитацияны юсюнден да барганды. Заур Беканов билдиргенге көре, агитацияны бардырырга республикалы телевиденида, радиога хаксыз заман блонедиле. Ый-кымын чинде билеу парти-лагы 30 минут бериледи. Бу заман алы араларын да тент юлешиндикти, Партияла агитация матери-алларын республикалы га-зетледе басмаларга да ар-кыла бериледи. Ачы депчи жер-ле берилдикле.

Семинарны ахырында ком-миссияны келечилери жыйылганга соруулары жууала бергенде. Дагы-да партиялары келечилери, айыруула хазыр-ланган кезиуде документ-лени жарашырында хай-рыларчыра, компьютер пра-граммала юлешкендиле.

ТИКАЛАНЫ ФАТИМА

# Адеплилиги бла кимни да кесине тартханды



Чеченланы Ша-хгерияни жашы Шамилни мен хар заманда да игилик бла эсгергенлей тура-ма. Аны бла ветеран-ланы шахар совети Пушкин орамда тогуз кытаы юйде турган, ол да аны председате-ли болган заманда та-нашкан эдим. Ары Улуу Ула журт урушуну бла тыны ветеранла-рына тобел, алыны ол жылда жигитлик иш-лерин юсюнден жар-гызга баруучу эдим. Кесими педагог адеп-лиги, ачы адам-лыгы, ким бла да аруу сөлөшө, улугга, гит-чеге да суз бура, тын-гылай билген бла айы-рымай эди ол.

Ырлы ишле бла бирге кемчилликни юслер-инден да айтхандыла, айтылган критика эс-гертилуе эге алынып, алага көре керекли Мадарга да этилгенди-ле. Советни председа-тели Чечен улу хар за-ха да тынгылы эс бур-ганга, кыюлдан кел-генни аймак болуш-ура, ветеранлагы он-тапдырырга, ала жар-сызмазча этерге кю-рөнгенди.

Нальчикте ветеран-ла организациасы жаш тыбнок патриот эм интернационал иш-леде юйретилге бир-рек да суз бурганга. Кишиликни дорсерин-де, эсгерини вахта-ларында, республикалы басмада, телерадио берилуде Улуу Ата

журт уруша кыташханыла бла тында болганга сөлө-шүлери, ала этен доклады, айтхан оомла да жаш адам-лыны юйретилде, алыны тюз жолга салууда улуу ма-ганын тухундыла. Шамил Ша-хангериевич школаны, тех-никалы ветеран органи-зациасы студенттерине тийиш эс бур-ганлай турганды.

«СКЭП», машинала ишле-учу, жарым проводник при-борла чыгаруучу заводда-ны, кырал университетни улуу ветеран организац-ияла бла бирге, Хасанин, Ак-Суу элдеде, эл молк акаде-мияда, дагыда башхалары-нда ветеран организац-ияла кыраганда аймак ючү ала бургандыла.

Иш келпологияне, трили-гине, кырамаша билуеюне көре сайлаганды ол Улуу Ата журт уруша кыташханы-нда болганга, урунуну ветеранлары бла ишлерин коммиссиялары башчылары бла членлери да. Башха ком-миссияла да болганга ве-теран организац-иясы болуш-чаны: кырау иш, юй жашуу, юрист консультацияны жашуу.

Ол заманда ветеранлары шакар советини плениумлары, жыйылулары бла конфе-ренциялары бийк даражада бардырылгандыла. Ала кес-лерини докладларында бла сөлөшүүлери этелген хай-

# Адабият сёзю кючю таркымазча

Ақыры, Алып 1-чи беттеди.

Россиде тинчанлык ишчи курутууп, миллет жазуучула бла орусун окуучу шажары-лериге он тамгаланы да четтенди доклады. Журнал-ланы сотрудниклери азайтуу бла байлмай этилген оюнда да терс болганларын, анга көре жазуучулары ишлерине жашууларына да тапсыз бо-лулма көбөйө барганылары юсюнден жарып айтханды Со-зайтаны Аманат. КМФР-ни Жа-зуучулары сокуу да ырсы-жымык жаны бла бек жарыу-лу болууда болганга, Рос-сиде кел жазуучу организац-ияны ичинде жалауда бизни республиканы Жазуучулары сокуу кесини эңчи мака-мы болмаганын, дагыда анга көре башха проблемалы юсюнден да билдирген-ди доклады. Бизни мурагыбыз эм борнудуз да, дегенди азырын-да Сосай улу, жаны филолун-ны табып, алага болушуду.

Бек жызыуула даулаш а сьезд-де Жазуучулары сокууну правление айыруу бошлан-ганда болганга. 16-чы ишле-нда малкылары жазуучула. Бас-маны койондо жыйылп, прелен-ге кюч кетпоруу бла ала-тууланы айырган эдиле. Ала бына болгондыла: Бегий-ланы Абдулпал, Бейпайланы Муталип, Гашшаны Алан, Му-скуланы Сакият, Емелеланы Мурadin, Табаксойланы Мук-тар. Кызаартлы жазуучула уа декабрь айда жыйылп, ала да кеслерини жанын алтауланы сайлагандыла: Хасан Та-зепову, Сафарбий Хасову, Хамит Кахарову, Альбек Абаз-ову, Борис Гедагарову, Ха-чим Кауфрову.

Аны бла байлмай чыкырга-нды сахнага Анатолий Пар-лара. Этуурин салган соору-ларга кыял бере, мен сизни кыуандырдыкч тыюиле, дегенди. Литераторлагы болу-шучу кырал эңчи болганга. 90-чы жылдан бери ол жакс бир китабы да басма-ламыз жанын, Россияны лите-раторлары болулары хар кы-яйда да аламан болмаганы болуп айтханды сөзюн. «За-ман» газетни баш редактору оорубасары пост Бейпайланы Муталип. Андан сора «Лите-ратурна Кабардино-Балкария» журналы баш редактору Хасан Хазеялов, филология имла-ны доктору, КМФКЗ-ну про-фессору Тогузгураны Зейтин, «Нур» аты сайып журналы баш редактору Борис Геда-

Алай сьездин иши тийиш-ликке бардырылжыганда (де-лгаттаны оомларын эге алырга оймей) кызагы да чыктыганда. Руслан Диров халыны кючтен тозоткенди. Алай бла жазуучула прелен-ге кеслери сайлаганына кыроорулгандыла. Бу тар-честволу сокууну башчыла-ры а правлени членлери кеслери сайларкыдыла.

Сьезддеги адабият сёзю-ню кючю таркымазча ма-дарла этерге керекликне чар-га тендикле. Литература бла байлмайды миллетни мил-летлиги, аны унутууга жа-рамайды, дегенди ала бир ауздан.

БИТТИРЛАНЫ АМИНАТ

# ПРОФЕССИОНАЛЛА

# Аууздунан, кьолундан да келеди

Адам кесин ишлеген же-ринде ийи кырготоз, ол эслемей кылаймайды. Анга урмет этиледи, багы бичиледи. Врач эсе уа бо-тунда бек.

Алгаркыда редакцияга Нальчикде биринчи номерли республикалы болнищадан, ала саулугу зарына бардырырга биттирланы Амина-та бла Башийланы Надирсат алага кыраган врач Бай-даланы Халими кызы Ами-наны юсюнден айтып сөлө-шүледи. Аны саулугуна алы кыраганга махталадыла.

Амина болнищаны невро-логия бөлүмюну врачды. Бир бөлөк жылдан бери адамданлар ырызлык таба ишлейт мында.

Школда окуганга заман-дыма окуяна бу усталык-кыны сайлаган эдим. Ала жуугу-рун Байдаланы Ахмат врач эди. Кел жылыны Тын-нууда Эбур район боль-нищаны тамата врач болуп турганды. Мен да аныча бол-лурга эсе оюм, аругуан-лары сау этерге, кыялмай, термилни турганга да бо-лушурга. Бютонда бек жо-рокери аругуанлагы кыра-ган, кардиолог болуруга союдум.

Акылымы Ахматха ай-тханда, а неврология жа-нын сайла, көпөгө жарарса, деди. Аны айтханы этгени-ме бир кюн да сокуртунмай-ма. Бу да медицинаны бек кыялы болмелеринден бир-кыла башха аругуулары ко-юуп айтсам да, санлары токтап, тыбыш болуп турган көп-лени агысы юсерине этип жибериле. Билимси, ала кыскай кууанып кетиледи. Бу бек кыялай улуу на-сызы. Бирде алаадан эсе ке-сим бек кууанган болу-мде.

«Жаманы кыягысын этер эдим, айхай да, зама-нын кыламангады аныс», - дегенди малкыларлы жазуу-чу Чыпчыкылыны Борис. Кертисе. Ала агма кышар-еклекси да болмас. Хар за-тын озгандан сора кууул турмай, кезуондо эте ба-райык. Кесим кесибизди сакыларга кюрейштик. Доктору айтханды анга да улуу суз бурулды. «Ишлей-биз, алай солуу билмейбиз», - деди Амина. Хар затны да маргасы барды. Адам аны тердесе, эсе тутарга кер-кеди.

Алгылган замандада 50-60 жылкылагы сен жаш адамса, не аругуан халар айтып аругуула отуз жылкы-ла, андан да жашыл-да тобейдиле. Мен алыкта-кырт тыюиле, доктор ма-нга неге керекте демеген-леп, жыйырма бла он жыл-лыгандан башлап, эр киши-ти тишур да жыл сайын бир-кере окуяна саулукларын тинтирдирге керекдиле. Аугуруга мен алыкы жаш-мы деп киши да айтмасын. Аугуура жаш болу барды-ла. Ала не кыдар алып ачкы-ыландас, анга мадар тапхан да жерли болды. Алайда да, врачдан кыорк-масыныла.

«Жаманы кыягысын этер эдим, айхай да, зама-нын кыламангады аныс», - дегенди малкыларлы жазуу-чу Чыпчыкылыны Борис. Кертисе. Ала агма кышар-еклекси да болмас. Хар за-тын озгандан сора кууул турмай, кезуондо эте ба-райык. Кесим кесибизди сакыларга кюрейштик. Доктору айтханды анга да улуу суз бурулды. «Ишлей-биз, алай солуу билмейбиз», - деди Амина. Хар затны да маргасы барды. Адам аны тердесе, эсе тутарга кер-кеди.

«Жаманы кыягысын этер эдим, айхай да, зама-нын кыламангады аныс», - дегенди малкыларлы жазуу-чу Чыпчыкылыны Борис. Кертисе. Ала агма кышар-еклекси да болмас. Хар за-тын озгандан сора кууул турмай, кезуондо эте ба-райык. Кесим кесибизди сакыларга кюрейштик. Доктору айтханды анга да улуу суз бурулды. «Ишлей-биз, алай солуу билмейбиз», - деди Амина. Хар затны да маргасы барды. Адам аны тердесе, эсе тутарга кер-кеди.

«Жаманы кыягысын этер эдим, айхай да, зама-нын кыламангады аныс», - дегенди малкыларлы жазуу-чу Чыпчыкылыны Борис. Кертисе. Ала агма кышар-еклекси да болмас. Хар за-тын озгандан сора кууул турмай, кезуондо эте ба-райык. Кесим кесибизди сакыларга кюрейштик. Доктору айтханды анга да улуу суз бурулды. «Ишлей-биз, алай солуу билмейбиз», - деди Амина. Хар затны да маргасы барды. Адам аны тердесе, эсе тутарга кер-кеди.



Тынууздагы шахта-ктуруулу управленида атларын махтай бла айтдырган сыяуу слесарына урундаыла. Согаланы Магомед да аладан бирериди. Ол мында ишле-ги ки кесек заман болады. «Магомед буруулган жумушу толтургучу, тынчая билмейди», - дегенди аны нөгөрлери. Бу суратта сиз Сога улу Байсалтананы Ахматны (сондан оннга) грейдерини моторун ремонт этерге хазырай турганын кересиз. Суратны МАМАЙЛАНЫ Алий алганды.

# Халны тынгылы тинтгендиле

Ақыры, Алып 1-чи беттеди.

Дагыда республиканы районларында бла шахар-ларында келени жайлык-ландыруучу жерле, игичи-леге бла наркоманлагы багыган арала иштерге керекликни юсюнден КМФР-ни Правительствосу-на, Саулук саклыу эм Ич ишле министрстволуга билдируу этерге керекли-сини белгилегенди.

Халны тынгылы ишле-ринде билеу да бирге 95 миллион 450 минг сом берил-генди. Компенсацияны 12 миндан аслам койор алды-га. Бу жол да төрт адам-га оншур минг сом берир-ге оюу этилгенди.

Жыйылууну ахырында жыйылганга Комиссияны 2009 жылда бардырыкч ишлени тизмесине кыра-пандыла. Планга көре бир неча иш белгилен-генди, ол санда республи-каны клиника болнищаны ишчилери анда кеслерине багышкан адамлары прелен-гыны кылай сакылаган-ларын, логотай дарманла-

АБДУЛЛАХАНЫ ФАТИМА

ОСМАНЛАНЫ ХЫСА. Суратны МАМАЙЛАНЫ Алий алганды.



АЧЫКЪ УШАКЪ

Чечелина Кулистана Александровна станицада Куктурда южно директорду, дагыда жөнөөтө башчылык этиди, райсоветти деуэтүдү. Бу иш келти тиришүгү тобоп, станицада жашауу юсюнден айтырын тилегениб.

Кулистана Анасова, бу сагытта элде жашауу этерге кыйынмыды?
- Хау, кыйынды. Ишлеген ки этебиз, алгыча ушакча уш тошоиди кылуугубуз. Эпилден кебюсю жерни артында басыла алады. Мен да эрим бла юч ректар жер алганбыз, байыч бичен жыйынчы жерге отуз минг сом кыратканбыз. Хау, айран, сот, бишак кесибиздикиледе, алай тош ашбыздан сора, файда тошожиб деп билмейме. Көпте, жерин артындагы алгычак, ючюк тампай кыйналадыла. Ачча төлө, техника таспала, арта жыйын мээрлерини салтамалдыла. Предпринимательге болушкү этген ошол бек керек эри бусагыта адык, жокшү.

Артыда хак да бек улдуу. Ишлерге кирешен андам алгыч юсюне тургузуну бир-эки жаш ол хакына төлөтүр, меселе, бек иги болупк эди. Шендо уа болуп байлайды: арендатор техника, жер ючюнд да ачча төлөйдү, ар-

Бир бирни хурметлеп жашагандан иги зат жокьду



да уа жыйган нартыюну, тахта келгенни саттамал кыйналады. Ачча хактаганда, станицада канден келче көчүр кетгенди. Бош турган айлык бек тер ююндайла, алай аланы юююзле берир ош жокшү. Алгыча терден амын жуууклары барымдайла, ала ююно изеркичидиле аланы бирирге керекди. Алай хар зат да ошасы деп айталаймак. Станицада сабыйле көбүрөк туу улуп башлагандыла. 1994-1995 жылдада колжаса бла кыча тиришүк келюк тоюно эдигиз. Бу ишени дери кеп жылды.

Сиз жамуат иш бла керешесиз. Адамланы кылыкларга да жашууга кере торленген болуор?
- Хау, энди бизде да наркоманя бла ичигише кеп болгандыла. Кюншүра да, бир ююнорю ичине адамла да бир бирлерине төзмөсүздөле, тоюшугенлени жараш-

дырырга кеп заманым кетеди. Артыгыракыда сабыйлеге жаным ауруду; башларын кечиндиралмагын, амалсыз ача-анала алагы керекчиюсү эс бурмаидыла, бир-бирле уа, ачыларын ападан алып, тоюген окуна этебиз. Алай ююрлеге барып, кимге аriu айтама, аriuуну аныгаламаганын закон бла кыоркутама. Алгырагак да бир тиришү, эки сабыян да куююп, жокь болуп кетгенди. Ол кайтыкчы сабыйлени кили-

сагы элтен эдим-анда ююнос сабыйлеге деп уышык барды.
- Станицада тауула уа бармыды?
- Хау, бардыла, ол санда арт заманда келюп келгенде да. Мында жер эркинди, кыралны жер-нандан бир кесек болушүк болса эди, адамла бек иги жашарык эдиле. Алгыш станица аты айтылган бай жер болганды. Колхозчула тынгыла эчки ююле ишлеген эдиле.

төсөргө ююрендиле. «Октябр» ден кызыкчу юрибуу да барды. Алет-төргөлү, коралнанган көп ише бардырабыз. Бизни станицабызда казаксыла, тауула, кыбартылыла, чыганылыла, башма кычалыла, кыралыла, кырашдыла. Хар миллени уа – кесини културасы. Ююнос кюншүларын чыганылыла, жашым аланы тиллеринде бек эркин селешеди. Станицада миллетилик жокьшү, биз барыбыз да бир бирибизге хурмет этип жашайбыз. Андан иги уа не барды? Алыкча элибизни аты, алгычында, иги бла айтылур деп турбайс.

Жууукчадан уакызда болганыызга жюргиги кыйналамды?

Атама бла аманат телефон бла кен селеш селешкенде аман Прохладна районда Восточный элде жашайдыла. Атам - Жанюяланы Алас-бек халап адамды, аям - Ахматланы Блюха - бизни гичилегибизден окуна иш-лерге ююртеген эди. Таныск болома мен алага, алай барыбыз да-аптаулан болобыз-ага юююбюзге терк-терк жыйылабыз. Бизни ишибиз көп болуп жетишмесек, эгчлеримден, кырандышларымдан тугунага келип, биз жумушларыбыз да тартамалпал кетейди. Улу ююр-ол алай байлыксыды! Адамларын сау-эсен туруна-ламы, ишден а мен кыоркунамсы.

БАЙСЫЛПАНЫ Марзипат

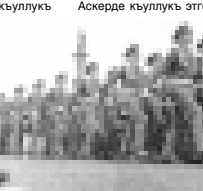
Аскер реформа

Кыагытчы офицерлени дивизиясы кыурутулады

2009 жылда аскер кыурулушунан эрчилген офицерлени бар миңден – 10 миң адамды – ишлерден эркин этерикеди. Ол торик кыагыт иш дивизиясынын соу дивизия болды. Алай ишин эркин граждэн адамла таммалоркыдыла.
РФ-ни Аскер Кючлерини Генеральный штабылары Баш кыурау-мобилизация управленийсоны начальниги Василий Смирнов аныглатканыча, аскер комиссариатада ишлени (аскерде куллулук этерик жашланы, аскерчи пенсиячыланы эселлерин ююртоюно, башка торлик кыагыт ишлени) аспамсыс граждэн специалистле, офицерледен эсе иги таммалоркыдыла. Генерал алай нек сунганиан шарт билдирмегенди, болсода алай ошю эркин реформаны концепциясында - офицер корпусу көп санда азайтууну эс аскер куллулкыны граждэн куллулукта бла алышындарууну мадаралында шарт айттылганды.

Кыралда бусагытта 1787 аскер комиссариат барды, ападан 600-сү уа ахыр 2 жылны ичине кетерилген эдиле. Энтта да ошуну көбүрөкден сау дивизия ишден эркин этилдики, мындан

арысында куллулуктаранда кыагытлардан да бир дивизияны кыурагыла болуугула да тамамлаылдыла.
- Аскерде чакырынуу былыгыз жаш басы кезуионде бизге 4 миңден артык тагырыуу кыагытла келетиле - дейди «Труда» РФ-ни Жамуат палатасыны ветеранланы, аскерде куллулук этгенлени ан аланы койорлени адимларыны ишлери жаны бла комиссиянын председатели Александр Каншин. -Аланы аспамсысында кетерилген соруула аскер комиссариата жууал берирге керек эдиле, нек эсе да, алай этилгенди. Ахырында уа адамгага кеслерини проблемалары башка инстанцияда тамамларга тошунди. Да сора погонлары болгын алай бир адам кабинеттен ден сау дивизия ишден эркин этилдики, мындан



этилгенли ан аланы койорлени адимларыны ишлери жаны бла комиссиянын председатели Александр Каншин. -Аланы аспамсысында кетерилген соруула аскер комиссариата жууал берирге керек эдиле, нек эсе да, алай этилгенди. Ахырында уа адамгага кеслерини проблемалары башка инстанцияда тамамларга тошунди. Да сора погонлары болгын алай бир адам кабинеттен ден сау дивизия ишден эркин этилдики, мындан

Эркин тутушүу

Эркин тутушүу

Онбир майдал алгандыла

1992-1994 жылдада тугушан жашланы араларында бу киноде Пермь шахарда эркин тутушүудан Россияны биринчилиги болганды. Анга алы жууден аспам спортук кыатышканды. Анда Кыбарытла башканы жыйылабыз беш тутушүудан кыурагытла команда кертюргенди. Эришуилени итолгарына көре, эркин тутушүудан Рос-

сейни жыйымдык команда кыурагытла. Бизни жаш кыагыт корешуу майдал алганыраны чериге тиийдики. Бу жыл сан-кыуамда Россияны биринчилигинде Кыбарытла-Малкыны спорчулары башканы жыйылабыз эсепке бек киноле болгынларын кертюргенди.

Наков, Азамат Кийшев биринчилик кемчилорлар болгандыла. Герман Собирлов, Рустам Бесланеве, Бөзоланы Руст, Кантемир Кувантов ююм майдалла алгандыла. Илчис Мамбетов, Мусукуланы Исмаилов, Чечелованы Азрет см Шауаланы Шамил ючюнчо жергеги тиийил болгандыла.

С. ГАУНОВА

КОНКУРС

МГУ-га болжалдан алгыа кирирге сюе эсенг...

Бу кундеде «Журналист бол» деген конкурс кезилею - ючюнчо кергешанганды. Аны бизни газет, «Российск ридюсю» эм МГУ-ну журналистика факультети бордорды.

Быланы аны баш сауыгасы - журналист эм ачык бийик окуу ююноно журналист факультетини, ошунда хактаган аныгалагыча, студент болууга берилген эркинилик. Быллай сауыга финалстанден бешимсе жетерикди. Ала, студентле болжалындан алгыа болуп кыалгынларындын тышында да, «Российск газетаны» стипендиясын алып окуушүрада. Алай насыкха ие болур ючюн, не этерге керекди?

Бек биринчиден, конкурс комиссиягы иги материалны жазып жиберишти тиийди. Андан сора уа, журыканы преподавательлери тоюлоду текшерип эфирде жууал берирге тошорикди, ызы бла, Москвага барып, очкый сунууна өтөргө: МГУ-ну Маховая орамда 9-уч номерли ююле орналган журналистика факультетинде литератордан эм тыш кыралды ичине контроль ишени жазып берирге элма - «Российск газетаны» кезигишкында собеседованияда кескиги продекцияны кыурууларга керек болушүра.

Темаланы тизмелери

Келир заманы газети. VS блогери журналисти.

Мырзабекни кыатыны турушүу Кыбарытчында болду. «Кыартлыгында кыатынын болуу» деп. Кызылары эрге баргандыла. Жашлары да, юдогилени болуп, кесери башка жашайдыла. Жараша хакка бла аксакыт кеси квалды. Жашлардан, кызылардан да андан уакы болмай жашаганылары барды. Аталарын атып кыймыла, кыралды. Алай айтып жазыкчыныдыла анга. «Елген кыйынлыкды анысы, жаны сауыга бир мадар танылур», - дегенде да болдула: «Кыатыны өлген эри киши кыагыт сөз берирге арабазга келген тиришүулагы ол кюн окуна кырал башалады», - деп, чам этерге сюеюгне да табылдыла.

Кыатыны жети дуасы болушганчы окуна аталары сабыйлерине борн салды: ююкюне, ююне-башына кыралды, сөз нөгерге жарача тиришүу изелген деп. Кыарты бу кыагыттын жарымдык сабыйлери, Ашкыгандан да этерик ол салгын борн торпуугура. Алай эте, заман да тер ошду. Жылмы, андан көймө.

Тарих торпунеле, жангылыкты. Телевидение-жаш төлюге: кыарат бардыла?
Жаш төлю радиотолкунда. Ишле тиийдины. Ну электронный почта бла чеда ююнде «Конкурс -Стань журналистом!»-2009 деген жууалу болгын почта конверт бла быллай адресге: 1250 40, Москва, 5-я улица Ямского Поля, 19/21 жибериледи.

Конкурсу жоруклары

Ишле 2008 жылды 10-уч декабрден 2009 жылды 20-чы февралгыга дери алындыла. 20-чы февралдан сора жиберилген письмомага кыраллык тоюло.

2009 жылды 21-чи февралдын 2-чи март кезуино ичине комиссия биринчи турда хорлаганыны сайлап бошаркыдыла. Ала экинчи турга кыатышарга чакырылгыдыла.
Ишени кезуиде хорлаганга ажыргычу ююноно тур орталыктыкладыла. Ол Москвада МГУ-ну журналист факультетинде апрель айда болушүра.

Конкурсу ююсюндун толу халап «Российск газетаны» www.rgги. «Российск ридюсю»-нин rediosgo, ru эм М.В. Иомомосов атын МГУ-ну журналист факультетини www.iouh...msu.igi. сайтларында берилгенди.

«Российск газетаны» 2008 жылда 12-чи декабрде чыктыгын номеринден.

Сейрилик

Кыбарыгда - суу жаньюорула



Ташха айланган метеке кыагытла бир 200 миллион жыл бола болур. Ала дивозарланы заманларында теңизде жашагын метекелеге ушайдыла. Кеслери да Чирик көл тириесинде табылгандыла.

Кафрени иеси Бөзоланы Мурат а аш ююно кыагытгырасын ала башадыла. Согуруга келген адамла уа, айкай да, алагы сейир этюдиле. Бамал, эрте-эрте каваз таула болган жерде долай токулгуна гюроюдегенди.

ОСМАНЛАНЫ Хайсы

кыараса, кесин жаш суна дегенени. «Ол манга кыартды» - деп тохтаса болмайды быгыт Мырзабек. Аны ол сөлзери ачуулардырыла барысын да, арт буруп тохтарына этиле сабыйлери.

Ортаны кызы Роза атасыны кылыгынын, анга кесинден онбеш жылга жаш тиришүру тапканын, келирге кочуден унтакналарын, алай аталары «ол манга кыартды» деп тохтаганын айтканында уа, эри былай дегенди: «Эрттеликте тшөгенин турда келгенди, атагында, кюгуо алыныа берип, кесине бир кырасын. Сора ол заманда излер кесине жаш кыатын».

Энди уа андан бери бир талай жыл ошду. Кыартлык хорлай башлаган Мырзабек, жашуу мындан ары да былай барса, жатма тоюонде отун жарычуу эски төмөкчю атылып кыагыттын билгип, тап тошун, тап тошоген не кезуиде деп, кеслери да кыартпа башлаган жашларыны бла кыагыттын этерин ашайды тырыланы баш. «Сиз манга замандык кыатын алып бермегениз», - деп.

Алай не сейир, не тамаша. «Гдей эчки сууга

ринич эринден сабыйлери болмай айтылган эди. Экиниси авирягга тошол өлгенди. Ючюнчо эри бла көп жылланы бек иги жашагандыла. Алай сунам тургандай, ауруганы, заты да болгандытай жюргени бошонорына тапшал эди. Бу ауарлыкындан кыуласала эсе эдиле.

Изледиле эрге барышуга, кыолайлы киши бла жашарыга сюйген тишүруну. Тапдыла дагында бирин. Алай Ариубату унамды, 80-жыллык Мырзабекке барып, насиплы болууга. Аны эшитип, ачууларнда кыарт. «Аны мындан он жыл алгыа илген аракыс кюйдюрмө өлген эринден аман болурма кези. Сиз ибиледи, жети жылгы тамата эсе, кыагытты деп болс салган болур эди Абидат.

Алай не сейир, не тамаша. «Гдей эчки сууга

Кылыкылы Мырзабек

Сабийле да ишин кылыгга кыагыттын эдиле атылары, кызылары бу ауарысындан терикер кыулуру ючюн. Алайсыз ашына-сууна, ююне-башына кыаргаган, уллу ююно тизгинин жыйып, тапшал тутушүу кыагыттын атам келинлерини бошонорына тапшал эди. Бу ауарлыкындан кыуласала эсе эдиле.
Изледиле эрге барышуга, кыолайлы киши бла жашарыга сюйген тишүруну. Тапдыла дагында бирин. Алай Ариубату унамды, 80-жыллык Мырзабекке барып, насиплы болууга. Аны эшитип, ачууларнда кыарт. «Аны мындан он жыл алгыа илген аракыс кюйдюрмө өлген эринден аман болурма кези. Сиз ибиледи, жети жылгы тамата эсе, кыагытты деп болс салган болур эди Абидат.

УЧРЕДИТЕЛЬ:КЫАБАРТЫ-МАЛКАРЫ РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВЯТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал
РЕДАКТОЛЕРИ: АЛИКАЛАНЫ Владимир, АПАЙЛАНЫ Музафар (баш редактору ошторбары), БЕШПАЙЛАНЫ Мутали (баш редактору ошторбары), БИТТИРЛАНЫ Аманат ТЕКУЛЛАНЫ Хата, ТОКУМАЛЛАНЫ Хусейн, ТОКУЛДУЛАНЫ Борис (жууалы секретары).

ТЕЛЕФОНА: Редактору приемыши - 42-63-01. Баш редактору ошторбарлары - 42-38-21, 47-26-22. Жууалы секретары - 42-66-85. Секретары - 40-93-62. Корректоры - 42-63-52.
РЕДАКЦИОНЫ БЕЛОМЕРИ: Жамуат-политика жашууу бөлүмү - 42-67-68, 42-24-02. Экономика бөлүмү - 42-66-73. Културалы бөлүмү - 42-75-82. Социальный политика бөлүмү - 42-66-76, 47-27-59. Жашалыктыгы бөлүмү - 47-26-39, 42-66-71. Письмоаланы, рекламалы эм биттириуелери бөлүмү - 42-37-94. Тизмачиланы бөлүмү-47-31-28. Сурут алычуу бөлүмү - 42-68-72. Букада кыагыттын 42-68-72. Операторы - 47-26-28, 42-39-65.

Редакция авторла бла кыагыт жорюгөтмөди. Кюл жамалгага рецензия этилгенди эм ала артка кыагытырмайдыла. Газетде басылганын материалда айтылган оюмда реценцияны ошуну бек келишимге болушүра алып кыагыттын хар жагына, Россия Федерацияны башканы юсюнде Законунда тиийлишдики, материалды авторлары кеслери жуууласыла.
Рецензия авторла 480 этет тиийдиш (машинка бла жазылгы 5-6 бет) кесини алмады.
Газет Басманы эм сөлзөмөти информацияны эркинликерин кыурууга жаны бла Кыбарыт-Малкары регион инспектида 1994 жылда 14-чю июлда регистрация этилгенди.
Регистрация номер -Н4-0066. Индекс - 51532

Газетти басматга КМР-ни Култура эм информация муниципалния министрствосу компьютер службага кыагыт ашканды.
Газет 1905 жылда Революция атын республиканы поизфаркомбината басылганындын, Нальчик шахар.
Лени атын прескыт - 33.
Газеттеги ислерине тапшыруу ючюн КМР-ни нохта сыйканы федеральный Управленийы жууулайды.
Телефонна: 42-06-51, 42-19-97.
Газеттеги возмашыла алтуу ючюн КМР-ни «Роспечать» акционер общество жуууласыла.
Телефон: 42-49-34.

Номерге графикте кире 19 сагытта кыю салындаы. 21.00 сагытта кыю салындады.
ГАЗЕТИ НОМЕРИ Чыгыш Аял.
Моксаланы Экура - дежуурный редактор; Кетеничаны Эльфия - жууалы секретары орунбасары; Ахматланы Шахидя (2-чи бет), Акушуланы Феруза (1-чи бет), Бий-Кекуланы Жангата (3-ю-5-чи бет), Зезаланы Лиди (4-ю-6-чы бет) - корректорла.
360000, Нальчик шахар, Лени атын проспек, 5

РЕДАКЦИОНЫ АДРЕСИ: 360000, Нальчик шахар, Лени атын проспек, 5